

УДК 336.532.2

Ю. Д. Радіонов,
к. е. н., начальник відділу адаптації та імплементації міжнародних стандартів,
моніторингу і аналізу у сфері державного фінансового контролю, Рахункова палата України

КЛЮЧОВІ БЮДЖЕТНІ ПОРУШЕННЯ ТА НАПРЯМИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Yu. Radionov,
Cand. of Econ. Sci., The Head of the International Standards Adaptation and Implementation,
Monitoring and Analysis in Area of State Financial Control Department, The Accounting Chamber of Ukraine

KEY BUDGET VIOLATIONS AND DIRECTIONS TO MINIMIZE THEM

У статті досліджуються процеси, що відбуваються в сфері виконання бюджету. Встановлено, що поточна бюджетна політика є недосконалою, оскільки бюджетний механізм не забезпечує ефективне використання бюджетних коштів. Розпорядники бюджетних коштів допускають численні випадки порушень бюджетного законодавства та неефективного управління і використання коштів. Дана проблематика негативно позначається на темпах соціально-економічного розвитку та стримує стратегію економічної політики держави. Запропоновано заходи розв'язання проблеми з метою мінімізації бюджетних порушень, підвищення ефективності видатків бюджету та їх результативності.

The paper investigates the processes occurring in the area of performance. It was established that the current fiscal policy is flawed because the budget does not provide a mechanism effective use of public funds. Spending units allow multiple violations of budget legislation and inefficient management and use of funds. This problem affects the pace of socio-economic development and hinders economic policy strategy. The measures solution to minimize budget violations efficiency of budget expenditures and their effectiveness.

Ключові слова: бюджет, бюджетні кошти, бюджетна політика, бюджетні порушення, розпорядники коштів, одержувачі, незаконне, нецільове, неефективне використання коштів.

Key words: budget, budget funds, budget policy, budget violations, spending money, recipients, illegal, inappropriate, inefficient use funds.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Бюджет країни є важливим інструментом досягнення максимально високого розвитку економіки і підвищення життєвого рівня громадян. Він визначає можливості держави і її пріоритети, роль і форми закріплених за державою функцій. Чим ефективніші видатки бюджету, тим швидше здійснюється модернізація бюджетного сектору економіки, тим вища його ефективність та кращі результати показники соціально-економічного розвитку країни.

Як стверджує Непочатенко О.О., рівень соціально-економічного розвитку країни більшою мірою залежить не стільки від наявних економічних ресурсів, скільки від ефективної системи управління ними [11, с. 46].

Якість управління державними видатками характеризується ступенем виконання функцій і демонструє суспільству наскільки дієвою та результативною є бюджетна політика і як використовуються кошти платників податків.

Виконання бюджету завжди переслідує одну мету — досягнення законодавчо визначених параметрів результативних показників при використанні бюджетних коштів. У законах про державний бюджет на відповідний рік затверджуються окремі статті та визначається доцільність і ефективність видатків з точки зору виконання завдань державної економічної політики. Якщо бюджетні статті не виконуються або виконуються не в межах визначених норм це призводить до невідповідності використання бюджетних коштів, недосягнення запланованих показників та негативно впливає на рівень соці-

ально-економічного розвитку країни, що стримує динаміку підвищення добробуту громадян. Аби виправити становище і досягти високого рівня ефективності використання бюджетних коштів, усі учасники бюджетного процесу, передусім розпорядники коштів та одержувачі, повинні прагнути діяти в межах законодавчих норм та принципів.

Видатки бюджету спрямовуються на різносторонні державні, регіональні, галузеві програми, вирішення нагальних суспільних, соціальних проблем та пріоритетів.

Видатки бюджету на соціально-культурні заходи мають не тільки соціальне, а й економічне значення, оскільки вони є найважливішою частиною затрат на відтворення робочої сили і підвищують матеріальний та культурний рівень життя населення [14, с. 236].

Бюджетні видатки позитивно впливають на темпи зростання економіки, при цьому має значення не тільки їх обсяг, а й оптимальна структура, яка визначає напрям використання бюджетних ресурсів [13, с. 337].

Запровадження програмно-цільового методу в бюджетному процесі передбачає одержання конкретних результатів від використання бюджетних коштів та підвищення якості надання суспільних послуг. Однак поки що можливості цього методу є недостатньо дієві та результативні. Виявляється зламати стару, радянську систему фінансування видатків і запровадити нову, не так просто. Між тим, сучасні реалії суспільного розвитку України вимагають нових підходів в управлінні видатками бюджету.

Як зазначає Лисяк А.В., ефективна бюджетна політика в галузі видатків передбачає досягнення максимального можливого результату (ефекту) витрачання бюджетних коштів, яка втілюється в реальному прирості суспільних благ при наявних доходах і запланованих видатках [6, с. 527].

Сучасна практика використання бюджетних коштів свідчить, що розпорядники бюджетних коштів не завжди прагнуть забезпечувати приріст суспільного багатства та дотримуватись законодавчих норм, досягати кращих результативних показників при виконанні закріплених функцій та завдань.

Навпаки, розпорядники бюджетних коштів порушують бюджетне законодавство, допускають численні випадки неефективного управління та використання бюджетних коштів. Це призводить до невиконання пріоритетних завдань усієї системи державного управління, позначається на якості послуг та соціальних стандартах життя населення.

АНАЛІЗ ОСТАНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Не дивлячись на те, що проблеми бюджету, бюджетної політики та видатків бюджету розглядаються в наукових працях вітчизняних науковців, зокрема: А. Лисяк, О. Непочатенко, І. Чугунова, В. Федосова, П. Юхименка, С. Юрія та інших. Проте недостатньо наукових праць присвячених проблемам порушень у бюджетній сфері, неефективного використання коштів. Ця прогалина потребує додаткових досліджень та розробки дієвих механізмів її розв'язання.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета цієї статті встановити види бюджетних порушень розпорядників коштів, проаналізувати тенденції по роках у залежності від часу і обставин та напрацювати заходи по мінімізації бюджетних порушень.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Загальновідомо, що бюджетна політика в Україні, особливо в останні роки, під впливом політичних та організаційних чинників зазнала значних змін. Вона не відзначалася стабільністю, послідовністю та результативністю. Зміни у складі урядових команд призводили не тільки до запровадження різних важелів її реалізації, а також вносилися суттєві корективи щодо визначення її цілей та пріоритетів.

Бюджетна політика відзначилася зниженням результативності. Мало місце різке погіршення показників економічної динаміки. Намагання розв'язати гострі соціальні проблеми шляхом істотного збільшення обсягів перерозподілу ресурсів через державний бюджет без забезпечення ефективного механізму та реального підґрунтя для досягнення цієї мети теж не дало очікуваного результату.

При реалізації бюджетної політики використовувалися адміністративні важелі. Наслідком такого управління стало погіршення не лише економічного, а й соціального розвитку країни: скоротилися темпи зростання ВВП, спостерігалось підвищення номінального обмінного курсу гривні, зростання індексу споживчих цін, збільшення податкового навантаження, погіршення інвестиційної діяльності, зниження темпів приросту реальних доходів населення тощо.

Аналіз зазначених тенденцій є свідченням того, що бюджетний механізм є не достатньо ефективним і зорієнтованим на підвищення ефективності видатків бюджету. Розпорядники бюджетних коштів часто використовували бюджетні ресурси не раціонально, неефективно з порушенням вимог чинного законодавства. Найбільш переконливим доказом зазначеного є аудиторські перевірки.

Так, аудит ефективності використання бюджетних коштів, виділених органам прокуратури України на забезпечення їхньої діяльності, засвідчив, що отримані ними у 2013 році та I півріччі 2014 року з державного бюджету 4764,1 млн грн. використовувалася на власний розсуд керівництва Генеральної прокуратури України. Це призвело до бюджетних правопорушень на суму 14 млн грн. і неефективного використання 84,6 млн грн. [5].

Аудитом використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Одеської, Миколаївської та Херсонської областей на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, встановлено, що низкою розпорядників субвенції цих областей не забезпечено повного освоєння коштів субвенції і виконання запланованих обсягів робіт. В Одеській області допущено порушення законодавства при проведенні процедур закупівлі робіт і послуг на суму 100,3 млн грн. та з недотриманням вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності виконано будівельних робіт на суму 83,2 млн грн.

Зволікання окремими розпорядниками коштів з укладанням договорів, з проведенням авансових платежів та через відсутність належного контролю за виконанням підрядними організаціями будівельних робіт не використано і повернено до державного бюджету місцевими бюджетами Одеської, Херсонської, Миколаївської областей 17,1 млн грн., 8,8 млн грн., 8,7 млн грн. відповідно [8].

У результаті запланований обсяг робіт на низці пускових об'єктів не виконаний. Зокрема не завершено роботи на пусковому об'єкті "Будівництво школи в с. Надричне Тарутинського району Одеської області", через що 470 учнів цього населеного пункту не мають можливості отримувати освіту за місцем проживання. У зв'язку з аналогічною ситуацією на об'єкті "Верхньоантонівський водозабір та водовід питної води у м. Херсоні — реконструкція" не покращено якість послуг із водозабезпечення мешканців м. Херсон [8].

Аудит ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України на капітальні видатки у 2012—2013 роках та I півріччі 2014 року, встановив, що Уряд на ці заходи спрямував майже 1,8 млрд грн. бюджетних коштів.

У 2013 році бюджетні кошти в сумі 440 млн грн. були призначені для шести областей сходу та півдня країни (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Миколаївська та Херсонська), однак Уряд не взяв до уваги, що найбільш зношені комунальні мережі країни у Львівській області, а найбільші втрати води — у мережах Закарпатської, Чернівецької та Івано-Франківської областей. Ці регіони коштів субвенції не отримали взагалі [4].

Одержувачі коштів у зазначених південно-східних областях виявилися не готовими до організації виконання робіт та використання бюджетних коштів. Роботи здійснювалися на 110 об'єктах, проте завершені лише на 9, решта залишається недобудованою.

Ситуація з будівництвом системи відводу стічних вод в Одесі є показовою в неефективності використання бюджетних коштів. Замість одного комплексного проекту, інженерні і технічні завдання вирішувалося за чотирма, не пов'язаними між собою, та з кількома замовниками, що призвело до збільшення вартості робіт і розпорошення контролю за ефективним використанням коштів. На початок 2014 року за чотирма проектами виконано робіт на суму 731 млн грн., з яких близько 200 млн грн. — кредиторська заборгованість. Фактично кінцевого результату не досягнуто.

Загалом через непрозорі схеми розподілу бюджетних коштів Мінрегіоном допущено порушень на 911,2 млн грн., з яких неефективно використано 294,8 млн грн.; неефективно розподілено 528,7 млн грн. [4].

Слід відзначити, що численних прикладів бюджетних порушень розпорядниками коштів можна навести досить багато, оскільки, як свідчать результати нашого дослідження ця проблема є хронічною. Крім того, бюджетні порушення притаманні іншим країнам, проте, в Україні, вражають не тільки факти, а й обсяги сум бюджетних порушень.

Наприклад, Рахунковою палатою, відповідно до статей 116 і 119 Бюджетного кодексу України у 2011 році виявлено порушень на загальну суму 23 млрд 456,6 млн грн., у тому числі незаконне (нецільове) використання коштів — 9 млрд 726,2 млн грн., неефективне — 13 млрд 730,4 млн грн. [1, с. 22]. У 2012 році було виявлено порушень на 10 млрд 512,8 млн грн. менше (-44,8%) на загаль-

Таблиця 1. Ключові порушення бюджетного законодавства

Класифікація видів порушень	2011 р., %	2012 р., %	2013 р., %	Разом за 2011-2013 рр., %
Бюджетні правопорушення, пов'язані з розміщенням та виконанням державного замовлення	40,9	-	1,6	14,2
Порушення під час здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти	19,1	24,9	18,1	20,7
Використання бюджетних коштів без належних нормативно-правових підстав	13,1	27,9	25,8	22,3
Втрати внаслідок прийняття незаконних управлінських рішень	6,0	1,7	-	2,6
Планування з порушенням чинного законодавства	5,5	8,9	34,3	16,2
Використання коштів державного бюджету з порушенням чинного законодавства	3,9	6,9	-	3,6
Заплановані та використані кошти, не передбачені жодною державною програмою	3,2	-	-	1,0
Недотримання установлених порядку та термінів складання, затвердження і подання документів	-	12,7	-	4,2
Порушення пов'язані з неналежним веденням бухгалтерського обліку	-	9,8	4,5	4,8
Нецільове використання коштів державного бюджету, передбачених на виконання державних програм	-	3,0	-	1,0
Відволікання коштів державного бюджету у дебіторську заборгованість	-	1,7	3,9	1,9
Недотримання установлених порядку та термінів перерахування міжбюджетних трансфертів	-	-	2,1	0,7
Недотримання принципу пропорційності фінансування (розподілу) бюджетних коштів	-	-	2,1	0,7
Нецільове використання кредитних ресурсів	-	-	4,6	1,5
Незаконні виплати заробітної плати	-	-	1,2	0,4
Інші	8,3	2,5	1,8	4,2
Всього, %	100	100	100	100

Джерело: розраховано автором на основі звітів Рахункової палати за 2011 [1, с. 26], 2012 [2, с. 28], 2013 [3, с. 28] роки.

ну суму 12 млрд 943,8 млн грн., у тому числі незаконне (нецільове) використання коштів — 4 млрд 781,1 млн грн., неефективне — 8 млрд 162,7 млн грн. [2, с. 25]. У 2013 році ситуація змінилась в протилежну сторону і в порівнянні з 2012 роком було виявлено порушень на 4 млрд 930,2 млн грн. більше (+27,6%). Ці показники становили — 17 млрд 874 млн грн., у тому числі, 4 млрд 894,6 млн грн. та 12 млрд 979,4 млн грн. [3, с.24] відповідно.

Як бачимо, обсяги загальних сум бюджетних порушень, зокрема неефективного, незаконного, в тому числі нецільового використання бюджетних коштів є досить значні, а це значить, що видатки державного бюджету не забезпечують досягнення планових показників і відповідним чином розбалансовують бюджет. У такій ситуації, виникають значні ризики і загрози фінансовій стійкості та стабільності.

Аналіз ключових порушень в сфері бюджетного законодавства показав, що за період 2011—2013 років найбільша питома вага, а саме: 22,3 відс. було допущено порушень при використанні бюджетних коштів без належних нормативно-правових підстав (табл. 1). На другому місці, за нашими розрахунками, а саме: 20,7 відс. було скоєно порушень під час здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти. На третьому, планування з порушенням чинного законодавства — 16,2 відс. у загальній структурі порушень бюджетного законодавства за 2011—2013 роки. Далі, як видно з даних таблиці 1, йдуть порушення, пов'язані з розміщенням та виконанням державного замовлення — 14,2 відс. На ці вищезазначені види порушень припадає 73,4 відс. усіх порушень скоєних у досліджуваному періоді в сфері бюджетного законодавства.

Решта порушень стосується неналежного ведення бухгалтерського обліку — 4,8 відс., недотримання установлених порядку та термінів складання, затвердження і подання документів — 4,2 відс., використання коштів державного бюджету з порушенням чинного законодавства — 3,6 відс.

Дослідження переконують, що причини появи бюджетних порушень слід шукати в площині постійного недодержання нормативно-правових актів, норм та принципів чинного законодавства [9, с. 55].

Проведене дослідження та аналіз дають підстави зробити висновок, що розпорядники коштів в деяких випад-

ках просто ігнорують бюджетне законодавство. Порушення в сфері державних закупівель свідчать про те, що ця ключова ланка управління державними фінансами, на жаль, не стала механізмом формування конкурентного середовища в сфері державних закупівель, забезпечення прозорості процедур закупівель за державні кошти та досягнення оптимального і раціонального використання бюджетних коштів, як передбачалось Законом. Навпаки, загальновідомо, що існуючі в сфері держзакупівель схеми проведення тендерних закупок є закритими і через корупційну складову не відповідають вимогам, а ні європейських стандартів, до яких ми прагнемо, а ні очікуванням українського суспільства.

Підтвердженням даної тези є проведений Рахунковою палатою аналіз стану державних закупівель в Україні, який засвідчив, що протягом дії Закону України № 2289 від 1 червня 2010 року "Про здійснення державних закупівель" (з 2010 року до квітня 2014 року) не забезпечено дотримання принципу прозорості та конкурентності у зазначеній сфері. Питома вага закупівель в одного учасника у загальному обсязі державних закупівель з моменту введення в дію цього закону до втрати ним чинності збільшилася з 20,25 відс. до 40,0 відс., при цьому максимальний відсоток процедур закупівель в одного учасника припадав на 2013 рік — 43,7 відс.

Закон України "Про здійснення державних закупівель" № 1197 від 10 квітня 2014 року також не повною мірою відповідає європейським стандартам. Із зазначеної сфери не усунуто корупційну складову, оскільки не спрощено проведення процедур закупівель, не введено електронні торги, не встановлено належної відповідальності посадових осіб за відповідні порушення, що не сприяє прозору, ефективному та раціональному використанню державних ресурсів. Міністерство економічного розвитку і торгівлі, на яке покладені завдання з регулювання та координації у сфері закупівель, у 2013—2014 роках здійснювало відповідні функції та повноваження неефективно, не застосовувало реальних правових важелів для запобігання порушень у зазначеній сфері [12].

Негативним фактором, що впливає на динаміку соціально-економічного розвитку країни та сприяє росту бюджетних порушень є те, що розпорядники коштів допускають порушення бюджетного законодавства ще на стадії планування видатків державного бюджету. Поясненням цієї ситуації, на нашу думку, можуть бути два

Таблиця 2. Види порушень неефективного управління та використання державних коштів

Класифікація видів порушень	2011 р., %	2012 р., %	2013 р., %	Разом за 2011-2013 рр., %
Неефективне використання коштів внаслідок необґрунтованих управлінських рішень	22,9	10,6	-	11,2
Втрати бюджету внаслідок прийняття необґрунтованих управлінських рішень	22,0	26,1	8,1	18,7
Неефективне використання коштів іноземних цільових позик та коштів, пов'язаних з обслуговуванням цих позик	21,6	8,4	-	10,0
Неефективне використання коштів через відсутність обґрунтованого прогнозування і планування	15,3	9,0	26,2	16,8
Неефективне використання коштів спеціального фонду та резервного фонду державного бюджету	5,4	-	1,8	2,4
Неефективне управління коштами через недоліки в плануванні	4,3	14,0	-	6,1
Неефективне використання коштів резервного фонду державного бюджету	2,6	-	-	0,9
Неефективне використання коштів на підготовку спеціалістів та на проведення науково-дослідних робіт	2,3	-	1,1	1,1
Неефективне використання коштів на придбання основних фондів (обладнання), оплату послуг з оренди приміщень, утримання автотранспорту та неефективне використання державного майна	2,0	4,6	6,1	4,2
Неефективне використання коштів Пенсійного фонду та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності	-	12,2	26,6	12,9
Неефективне використання коштів шляхом тривалого їх утримання без використання на реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів	-	11,8	4,3	5,4
Неефективне управління коштами, внаслідок чого їх було повернуто до державного бюджету	-	-	25,1	8,4
Інші	1,6	3,3	0,7	1,9
Всього, %	100	100	100	100

Джерело: розраховано автором на основі звітів Рахункової палати за 2011 роки [1, с. 26], 2012 [2, с. 28], 2013 [3, с. 29].

ключові моменти. По-перше, незнання розпорядниками коштів бюджетного законодавства або трактування його на свій лад і по-друге, навмисне здійснення заходів, що протирічать і не відповідають вимогам чинного бюджетного законодавства.

Якщо окрім порушень бюджетного законодавства, проаналізуємо ще ті порушення, що здійснюються розпорядниками коштів у сфері неефективного управління та використання коштів державного бюджету, то помітимо, що найбільше цих порушень допускається через втрати бюджету внаслідок прийняття необґрунтованих управлінських рішень — 18,7 відсотка (табл. 2). Відсутність обґрунтованого прогнозування і планування — 16,8 відс., неефективного використання коштів Пенсійного фонду — 12,9 відс., неефективне використання коштів внаслідок необґрунтованих управлінських рішень — 11,2, неефективне використання коштів іноземних цільових позик та коштів, пов'язаних з обслуговуванням цих позик — 10,0 відс. На вищезазначені види порушень припадає найбільша питома вага, а саме 69,6 відс. усіх порушень неефективного управління та використання бюджетних коштів, що допустили розпорядники коштів протягом 2011—2013 років.

Значна частка порушень у сфері неефективного управління та використання коштів здійснюється через неефективне управління коштами, внаслідок чого ці кошти повертаються до державного бюджету — 8,4 відс. Тривалого утримання коштів без використання на реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів — 5,4 відс., неефективного використання коштів на придбання основних фондів (обладнання), оплату послуг з оренди приміщень — 4,2 відс. тощо.

Проведений нами аналіз дав можливість прослідкувати тенденції в сфері порушень бюджетного законодавства, неефективного управління та використання бюджетних коштів. Як засвідчили результати, проблеми порушень в сфері видатків бюджету є системними, оскільки повторюються з року в рік, хоча види порушень змінюються в залежності від певного часу і обставин.

Ці нерівності й коливання вказують на те, що класифікація видів бюджетних правопорушень не є сталою, а навпаки, постійно змінюється залежно від сфери проведеного аудиту, встановлених фактів і обсягів бюджетних порушень [10, с. 64].

Виявлені види порушень їх системність та обсяги свідчать, що проблема бюджетних порушень сама по собі не зникне і, що необхідно вжити певні заходи з боку держави для її вирішення.

Бюджетні порушення не є випадковим, а системним явищем у бюджетному процесі, усунути яке за допомогою односторонніх заходів неможливо. Тут потрібні комплексні дії з використанням ефективних підходів та інструментів впливу, спрямованих на ліквідацію докорінних причин цих ганебних екстерналій [9, с. 56].

На нашу думку, вихід з даного становища лежить в площині мінімізації бюджетних порушень, зокрема:

- докорінної зміни законодавства про держзакупівлі, особливо недопущення корупції у цій сфері та поширення європейського досвіду прозорості тендерних процедур;

- запровадження стратегічного прогнозування в бюджетному процесі, включаючи індикативне прогнозування показників і напрацювання системних кваліфікованих рішень на весь бюджетний період;

- здійснення державного замовлення за відкритими процедурами із доступом великої кількості учасників;

- посилення відповідальності за прийняття необґрунтованих управлінських рішень;

- постійне підвищення кваліфікації та зростання рівня майстерності управлінців;

- забезпечення суцільного контролю за якістю управління видатками бюджету;

- посилення ролі розпорядників коштів за результативні показники при виконанні завдань, функцій, мети кожної бюджетної програми;

- застосування економічних заходів впливу на розпорядників та одержувачів бюджетних коштів за недержавними ними вимог бюджетного законодавства;

- неухильне дотримання розпорядниками коштів, затверджених бюджетних принципів щодо раціонального і ефективного використання коштів державного бюджету.

На нашу думку, аби мінімізувати факти бюджетних порушень необхідно удосконалювати інструменти, форми та методи, що забезпечують якість роботи органів державної влади та місцевого самоврядування. Управлінські рішення посадовців різного рівня повинні бути ефективні і позитивно впливати на виконання бюджету, забезпечення потреб споживачів. У цьому взаємозв'язку, доцільно

впроваджувати в роботу органів державної влади такі процедури, які спонукатимуть удосконаленню механізмів державного управління і функціонуватимуть в єдиному просторі дій, стандартів. Будуть ефективні і відповідатимуть реальним потребам економіки та соціальної сфери.

Бюджетні кошти не мають бути середовищем для різного роду порушень, а використовуватись ефективно, сприяти підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної економіки, зміцненню економічної, політичної та соціальної стабільності в державі.

Забезпечення позитивних структурних зрушень у розбудові конкурентоспроможної моделі державної служби в контексті модернізації суспільного сектору національної економіки можливе за рахунок удосконалення діючих та запровадження інноваційних управлінських технологій в державній службі [7, с. 399].

У цьому взаємозв'язку варто зазначити, що бюджетна політика, яка є складовою загальної економічної політики держави буде перспективною тільки тоді, коли вона зорієнтована на майбутнє. Коли державний бюджет країни стане достатньо результативним важелем впливу і результатом науково-обґрунтованих ідей та розробок щодо подальшого соціально-економічного розвитку країни. А розпорядники бюджетних коштів дотримуватимуться вимог бюджетного законодавства та ефективно використовуватимуть бюджетні кошти на визначені пріоритетні цілі.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало можливість встановити види порушень, які допускають розпорядники коштів в сфері бюджетного законодавства та при управлінні і використанні бюджетних коштів. Результати дослідження показали, що класифікація видів порушень щорічно змінюється і це залежить від сфери аудиту, фактів і обсягів виявлених бюджетних порушень. Проте деякі види порушень є системними і повторюються з року в рік, передусім це стосується порушень бюджетного законодавства, держзакупівель, прийняття необґрунтованих управлінських рішень, необґрунтованого прогнозування та планування видатків бюджету тощо.

Вирішити проблему бюджетних порушень однооментно неможливо, тут необхідна низка комплексних заходів направлених на викорінення бюджетних порушень як ганебного явища в бюджетній системі. Необхідно починати з відбору кваліфікованих управлінців з новим системним мисленням та інноваційними підходами в роботі, зорієнтованих на кінцевий позитивний результат. Варто удосконалювати законодавство, особливо в плані посилення відповідальності за вчинення не кваліфікованих дій, прийняття рішень. Проте одна з головних проблем на шляху мінімізації бюджетних порушень і забезпечення ефективного функціонування бюджетного механізму є викорінення корупції як негативного явища в системі державного управління. За цієї умови, можливо суттєво знизити рівень порушень в бюджетній сфері та сприяти ефективності використання бюджетних коштів, що безумовно позитивно вплине на динаміку соціально-економічного розвитку України.

Література:

1. Звіт Рахункової палати України за 2011 рік. — Київ, 2012 р. — 176 с.
2. Звіт Рахункової палати України за 2012 рік. — Київ, 2013 р. — 198 с.
3. Звіт Рахункової палати України за 2013 рік. — Київ, 2014 р. — 223 с.
4. Комунальні проблеми капітальних видатків. Рахункова палата України. — К., 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rp.int/control/main/uk/publish/article/16744232>
5. Коли коштів достатньо, часом їх витрачають не ефективно. Рахункова палата України. — К., 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rp.int/control/main/uk/publish/article/16744223>
6. Лисяк Л.В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: моногр. / Л.В. Лисяк. — К.: ДННУ АФУ, 2009. — 600 с.

7. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін: монографія / За ред. д-ра екон. н., проф. А.Ф. Мельник. — Тернопіль: ТНЕУ "Економічна думка", 2009. — 528 с.

8. Ряд об'єктів залишилися недобудованими. Рахункова палата України. — К., 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rp.int/control/main/uk/publish/article/16743813>

9. Радіонов Ю.Д. Основні види та суть бюджетних порушень // Економіка України. — 2012. — № 8. — С. 55—63.

10. Радіонов Ю.Д. Причини і наслідки неефективного використання міжбюджетних трансфертів // Економіка України. — 2012. — № 3. — С. 59—69.

11. Стан та перспективи розвитку фінансової системи України / Під ред. д. е. н., професора О.О. Нepochatenko. — Умань: Видавець "Сочинський", 2012. — 324 с.

12. Сфера державних закупівель у полоні старих схем. Рахункова палата України. К. — 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rp.int/control/main/uk/publish/article/16744884>

13. Фінанси України: інституційні перетворення та напрями розвитку / За ред. І.Я. Чугунова. — К.: ДННУ АФУ, 2009. — 848 с.

14. Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. та ін. Теорія фінансів: підручник / За ред. проф. В.М. Федосова, С.І. Юрія. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 576 с.

References:

1. Accounting Chamber of Ukraine (2012), "Report of the Accounting Chamber of Ukraine in 2011". 176 p.
2. Accounting Chamber of Ukraine (2013), "Report of the Accounting Chamber of Ukraine in 2012". 198 p.
3. Accounting Chamber of Ukraine (2014), "Report of the Accounting Chamber of Ukraine in 2013". 223 p.
4. Accounting Chamber of Ukraine (2014), "Public capital spending problem", available at: <http://portal.rp.int/control/main/uk/publish/article/16744232> (Accessed 17 Dec. 2014).
5. Accounting Chamber of Ukraine (2014), "When money enough to spend their time effectively", available at: <http://portal.rp.int/control/main/uk/publish/article/16744223> (Accessed 19 Dec. 2014).
6. Lysyak, L.V. (2009), Byudzhetna polityka u systemy derzhavnogo reguluvannya socialno-economicznego rozvitku Ukrainy [Fiscal policy in the state regulation of social and economic development of Ukraine], Kyiv, DNU AFU, Ukraine.
7. Melnyk, A.F. (2009), Modernizaciya suspilnogo sektoru v umovah globalnih zmin [Modernization of public sector in terms of global change], Ternopil, "Economic Thought", Ukraine.
8. Accounting Chamber of Ukraine (2014), "Several objects were left unfinished", available at: <http://portal.rp.int/control/main/uk/publish/article/16743813> (Accessed 18 Dec. 2014).
9. Radionov, Yu.D. (2012), "Basic types and nature of budget violations", *Economyka Ukrainy*, pp. 55—63.
10. Radionov, Yu.D. (2012), "Causes and consequences of inefficient use of interbudget transfers", *Economyka Ukrainy*, pp. 59—69.
11. Nepochatenko, O.O. and others (2012), Stan ta perspektivy rozvitku finansovoyi sistemi Ukrainy [Status and prospects of Ukraine's financial system], Uman, Publisher "Sochinskiy", Ukraine.
12. Accounting Chamber of Ukraine (2014), "Area public procurement to a prisoner of old patterns", available at: <http://portal.rp.int/control/main/uk/publish/article/16744884> (Accessed 18 Dec. 2014).
13. Chugunov, I.Ya. and others (2009), Finansy Ukrainy: instituciyni peretvorennya ta napryamy rozvitku [Finance Ukraine: institutional transformation and development directions], Kyiv, DNU AFU, Ukraine.
14. Yukhimenko, P.I. Fedosov, V.M. Lazebnyk, L.L. and others (2010), Teoriya finansiv [Theory of Finance] — Kyiv, Center of educational literature, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 23.12.2014 р.